

Výchova k občanství

Celonárodní síť pro podporu výchovy k lidským právům a aktivnímu občanství

Výsledky třetí pracovní dílny týmu Centra občanského vzdělávání a krajských koordinátorů COV

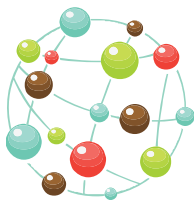
Hlavním tématem třetí dílny celorepublikového týmu lektorů výchovy k občanství byl harmonogram a náplň kurzu pro učitele, který Centrum občanského vzdělávání spustí v únoru příštího roku. Kurz se bude skládat ze čtyř modulů občanských témat:

1. Občanské principy (svoboda a řád, právo a povinnost)
2. Občanská společnost a instituce (systémy)
3. Participace občana
4. Česká republika – identita a spolupráce

V průběhu dílny si koordinátoři a lektori na vlastní kůži zažili celou řadu učebních situací, které pak společně hodnotili, vylepšovali, a zamýšleli se nad jejich využitelností v třídní výuce. Vycházeli přitom z již existujících materiálů (např. Politeia, Street Law, SVOD), ale i z vlastní kreativity: celý sobotní večer simulovali tvrdá vyjednávání a politické machinace ve vyvíjené simulační hře nazvané Magistrát.

Celým víkendem se prolínala červená nit úvah nad cíli jednotlivých aktivit, modulů i celého kurzu. Proběhla debata o účelnosti a využitelnosti i různých metod, např. simulace, techniky volného psaní, dopadu různých technik na rozvoj postojů apod.

Harmonogram dílny pro učitele

Proběhla diskuse o návrhu časového harmonogramu kurzu pro učitele a jeho obsahové náplně.

- spíše než „kurz“ by bylo přesnější nazývat jej „dílnou“, neboť učitelé se budou na tvorbě programů sami aktivně podílet: podobně jako než rozdat lidem ryby je lepší naučit je ryby chytat, budeme učit jak vytvářet programy, nejen nabízet soubor hotovek
- jednotlivé dílny mohou začínat ve čtvrtek večer či v pátky, záleží na dohodě krajských koordinátorů/lektorů s učiteli v jejich oblasti
- s RVP chceme aktivně pracovat, stavět na nich, hledat navazující témata; nebudeme ale věnovat specificky programový blok RVP, s RVP budeme pracovat průběžně vždy v návaznosti na jednotlivé tematické moduly
- budeme vkládat informační bloky se slidy, obsahující tvrdá data a informace – budou ale jen velmi krátké
- ještě před prvním setkáním (aby byly výsledky na další schůzku 26.1.) rozešleme dotazník – zaškrtačací seznam s materiály, které učitelé používají, a vedle toho místo pro doplnění témat, která se jim špatně učí, jaké projekty znají atd.
- práci se ŠVP nebudeme zařazovat hned na začátek, rozsah práce se ŠVP určíme až na základě očekávání a preferencí účastníků

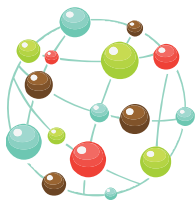
Ukázkové lekce

Shrnutí zpětné vazby a diskuse k ukázkovým učebním jednotkám.

Principy demokracie (použitý materiál: Politeia, CEDU)

- při reflexi se bavit se o tom, jak můžeme aktivně zmírňovat negativa demokracie (a tedy demokracii vylepšovat) – pomůže dotáhnout učební jednotku do konce a více z ní vytěžit
- pamatovat na využitelnost ve třídách (v současné podobě je to zvládnutelné tak max. pro učitele, ale je třeba, aby měli k dispozici variantu, kterou využijí v praxi—pokud jim ji nepřipravíme, alespoň je dovést k tomu, aby si ji připravili sami)
- rozšířit na prostředí mimo stát (proč není demokracie ve firmách? Máme mít demokracii ve třídě?) cílem je dovést žáky ke schopnosti aktivně hodnotit negativa a klady různých metod řízení v různých situacích a rozhodnout, kdy má demokratický princip více kladů než záporů a kdy ne
- našich deset principů ještě více zesložituje celý systém – nebylo by lepší zvolit jen tři nějaké základní principy (např. Lincolnovo „Demokracie je vláda lidu, prostřednictvím lidu a pro lid“), s tím, že naše principy už jsou konkrétní nástroje k dosažení tohoto obecného ideálu?

- aby člověk byl schopen komparovat jednotlivé režimy a zodpovědně hodnotit jejich klady a zápory, je třeba ostatní režimy znát – děti nevědí, jaké charakteristiky mají různé typy nedemokratických režimů (diktatura, totalita, monarchie, atd.)
- čtyři texty, ze kterých čerpají nevýhody demokracie, by bylo vhodné vyměnit za konkrétní příběhy nebo reálné situace, jež tyto nevýhody vystihují – studenti nejsou hloupí, takhle je to příliš přímočaré
- zatímco tahle aktivita výborně naplňovala znalostní cíle, je třeba ji dotáhnout tak, aby i v postojové rovině měla pozitivní dopad (aby nakonec ještě nezhoršila postoj žáků k demokracii v případě, že by nebyli přesvědčeni, že stojí za to negativa překonávat)

Vetřeci (použitý materiál: Street Law, Partners Czech)

- klást důraz na reflexi – aktivita má tendenci být úspěšná v cíli znalostním, bez provedení důkladné reflexe ale už méně
- „kritickým momentem“ je také popis světa, jak by vypadal, kdyby občané skutečně měli pouze těch 5 práv – je třeba s tím ale umět pracovat, kdyby tu situaci vykreslili účastníci jako ráj na zemi

Nálepkování (použitý materiál: Politeia, CEDU)

- dávat zadání písemně (alespoň promítnout na dataprojektoru) – některé úkoly byly složitější
- pozor na citlivost toho tématu (v případě, že by nebyl kompetentní učitel nebo neměl přečtenou třídu)—otevírat téma nálepek ve škole / ve třídě pouze v situaci, která je tomu otevřená
- nedostatek materiálů—pokusit se využít potenciál módních vln, ostrakizace apod.

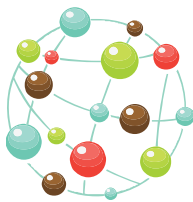
Participace (použitý materiál: Politeia, CEDU)

- zohlednit rizika nákladnosti participace (trvá hodně dlouho, mezitím uteče řada příležitostí, a když firmy občanskou iniciativu předběhnou, dochází k frustraci) – důraz na efektivitu (je jedna z kompetencí občanské aktivity) a kritické myšlení
- navázat praktickým projektem (ať žáci skutečně něco zrealizují, a také jim přestavit konkrétní příklad občanské angažovanosti v reálném světě)

Magistrát (simulační hra)

- tematicky se hodí, přímo naplňuje cíl „Žák dovede popsat zdravé a nezdravé podoby vztahu mezi občany a jejich volenými zástupci – politiky.“
- jsou velká rizika (rozhodně nemáme dost času učitele kompletně připravit vést simulace), ale můžeme je motivovat, aby měli touhu to dělat a buď si dohledali metodiky jinde, nebo si pozvali externího lektora, který to s nimi provede
- výsledek: Magistrát v podobě, v jaké byl, nepoužijeme, buď ho upravíme, nebo uděláme nějakou úplně jinou simulaci; cílem aktivity bude i nabídnout učitelům samotným nějaký prožitek, pak je navedeme, že pokud by chtěli simulaci využít, ať se dovzdělají a příp. si objednají lektora (podobně jako u transakční analýzy)

Vlastnosti občana (použitý materiál: Nové horizonty, SVOD)

- při úvodní aktivitě zkusit k citátům nedávat jména (ale být schopen pracovat s riziky, pokud si děti vyberou třeba Hitlerův citát)
- citáty zvolit aktuálnější (např. pojetí občanské společnosti u Havla vs. u Klause) – hodit do vyhledávače IDNES slovo „občan“ a vytáhnout několik protikladných konceptů
- je otázka, která aktivita plní evokační úlohu (citáty jsou spíše uvědomění, volné psaní je více evokační)
- u sluníček chtít konkrétní příklady (příp. posunout sluníčko vedlejší skupině, ať ona konkrétní příklady doplní)

Tematické moduly workshopu

Čtyři tematické moduly vycházejí z našich původních deseti a zahrnují naše připomínky z minulého workshopu. Po ukázkových programech jsme se zamýšleli nad obsahem modulů, jejich cíli a nosnými myšlenkami.

Obecné poznámky

- je třeba mít kontrolovatelné cíle—buď přeformulovat cíle do konkrétnějších, nebo zdůvodnit učitelům, proč některé cíle máme nejasné a obecné
- schází myšlenka / cíl „Žák si uvědomuje hodnotu svobody.“ – ano, podle našich cílů dokáže rozpoznat projevy nesvobody či nevyužité příležitosti ke svobodě, ale nechceme v nich probudit motivaci k aktivnímu vytváření si svobody? – souvisí s posledním bodem k učební jednotce Principy demokracie

DALŠÍ SETKÁNÍ proběhne 26. ledna od 10.00 v Praze

